

ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ Α. Φ.

Όταν τις πίκρες της Ταράς
διαβάσεις και τὰ πάθη,
λυπήσου μὰ σταλιά.

Μέσα σ'της τόσης δμορφιάς
και χάρες σου τὰ βάδη
δέν πάει σκληρή καρδιά.

Α. Π.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

Άγαπητέ μου «Νουμά»,

Πρώτη φορά που το παρατήρησα πώς πίθανα ο Βερναρδάκης ήταν από το «Νουμά». Διάβασα εκεί και την είδηση, και τάρθρο του Παλαμά το στοχαστικό, το βαθιόκριτο, καθώς πάντα.

Λυπήθηκα όσο γίνεται σαν τόμαθα. Από το νοῦ δέν μου εβγαίνει μέρες πολλές. Ίσως επειδή είταν κ' οικογενειακός, και προσωπικός μου φίλος. Ίσως επειδή έτυχε άφορμή νά κατεβῶ μέσα στην ψυχή του όχι από τὰ έργα του, μὰ από τὰ λόγια του και από την καθαυτὸ ζωὴ του. Συλλογιόμουν κιόλας πὼς χωρίς νά τὸ ξέρη, χωρίς νά τὸ θέλῃ, κάτι σὰ νὰ μᾶς προφήτευε ὁ Βερναρδάκης όταν έπλεχνε τὰ θάνατα εκείνα ἐγκώμιά του για τὴ δημοτικὴ τῆς «Βοσκοπούλας». Μᾶς ἀποκίρυξε ὕστερα και μᾶς ἀφῆκε τί έχει νά κάμῃ; Τὴν ἀλήθεια τὴν εἶδε, και τὴ εἶπε. Αὐτὸ νὰ βλέπουμε.

Εἶπα λοιπὸν τότες, — Ἡ δάφνη τοῦ «Νουμά» ὠραία και πρεπούμενη. Νὰ δοῦμε τώρα και τὶς ἄλλες ἐφημερίδες, τί λένε, που εἶτανε δὰ τὸ κάτω κάτω και Προφήτης τους, τέλος πάντων ἀπὸ τοὺς λίγους, ἴσως ὁ μόνος που κάτι ἔγραψε στην καθαρεύουσα που μπορεί νά κοιταχτῆ, νά ξεταστῆ, και νά βαλθῆ σὲ τιμητικὴ θέση, μετὰ πενήντα ἔς πῶμε χρόνια.

Κοίταξε ὅμως ἀτυχία. Ἡ ἐφημερίδα που λαβαίνω (ἀδιάφορο τὸν ῥεμά τῆς ἀπὸ τὶς καλὲς εἶναι) πήρε ταξίδι και πήγε στην ἄλλη ἄκρη τοῦ κόσμου! Λάθος ἔγινε, τί ἔγινε δέν ξέρω, μὰ μόλις αὐτὴ τὴ βδομάδα τὴν ἔλαβα! Φαντάζεσαι τὴν ἀνυπομονησία μου, και τὴν περιέργειά μου σαν τὴν ἀνοιξα. Ἄξαφνα, τί νὰ δῶ! Μερικὰ λογάκια μὲ μεγάλο τύπο, μιὰ ἀλλοίμονη και ἀρωστιάρικη βιογραφίτσα, μὲ ψιλὰ γράμματα αὐτῆ, ἔπειτα, στὸ κατοπινὸ τὸ

φύλλο, ἄλλο ἓνα παραγράφκι μ' ἓνα χωρατὸ, και τέλειωσε!

Δέν τὴν ξέσκισα τὴν ἐφημερίδα, μήτε τὴν πέταξα· τὴν ἀπόθεσα στὸ τραπέζι και τὴν κοίταξα συλλογιμένος· τὴν ἐλυπόμουν.

Μὲ τέτοια λύπη και μὲ τέτοια ἀηδία στην ψυχή μου, τῆς εἶπα τότες αὐτὰ περίπου τὰ λόγια·

«Μωρὲ καημένο φύλλο, ἴσὺ που σὰν ξεψυχοῦσε τὶς προἄλλες ἓνας Σαράφης, γέμιζες τὶς στήλες σου μέρα πᾶς στὴ μέρα φλυαρίες, φῆμες, φωνές, τσιριχτὰ μυρολόγια και δάκρυα, ἔπειτα ἀνέγδοτα τῆς ζωῆς του, μόνες του χαραχτήρα του, δείγματα τοῦ μεγάλου του νοῦ, πόλλες και ἀπέθανε κάποιος Ἡρακλῆς ἢ Θησεύς, κάποιος Κανάρης ἢ Κολοκοτρώνης, — δέν εἶναι ντροπῆς νὰ βουβαίνεσαι ἔτσι ἐκεῖ που μποροῦσες κάτι νὰ πῆς, κάτι νὰ τσαμπουνίσῃς μὲ τὸ δικιο σου, που ἔχασες τέτοιον ἄνθρωπο, και μάλιστα ἄνθρωπο που ὅσο ζοῦσε δέν τὸν τίμησε ἢ παινεμένη σου πατρίδα καθὼς τοῦ ἔζηζε, παρὰ τὸν ἐδίωξε και τὸν περιφρόνησε για νὰ κάμῃ τὸ χατίρι τῶν ἐχτρῶν του, που εἶταν πολλοί, και αὐτὸς ἓνας;

Ἐσὺ, που ξέρεις και βρίζεις, τόσο ὄμορφα τοὺς δημοσικιστάδες, ἰ που εἶναι οἱ ἔπαινοι σου και τὰ ἐγκώμιά σου τώρα που ἀπέθανε τὸν και μόναχο Σεφτερί σας; Ἰ που εἶναι οἱ βιογραφίες, οἱ λόγοι, τὰ στεφάνια, οἱ δάφνες και τὰ μακράντα, που τὰ χλιχ του ἀνέγδοτα και τὰ μέτρητα χαρακτηριστικά του, τέλος που εἶναι ἢ περιγραφή τοῦ θανάτου και τῆς κηδείας του, ποῖος πῆγε στὸ νησί του νὰ τάκοῦσῃ και νὰ τὰ γράψῃ, ποῖος θὰ μᾶς πῆ ποῖα εἶταν ἢ στερνή του λέξη, τοῦ ἐξόριστου ἐκείνου που ὅσο τὴν ἀγαποῦσε τὴν Ἑλλάδα, ἄλλο τόσο τὴ λυπότανε, καθὼς ἐγὼ τώρα καθόμουν και σὲ λυποῦμαι ἔσένα;

Νὰ τοῦ φέρθησαν ἄραγε οἱ συνάδερφοί σου κηλίτερα; Ἰσως! Νὰ τοῦ κάμουν ὅμως ὅσες τιμές γένηκανε για τὸν καλὸ και ἄξιο ἐκεῖνο Σαράφη, αὐτὸ σὰ δύσκολο νὰ τὸ πιστέψω».

Ἐλπίζω, ἀγαπητέ μου «Νουμά», κανένας ἀπὸ τοὺς δικούς σου ἐκεῖ στὴ Λέσβο νὰ γράψῃ και νὰ πῆ τὰ καθεκαστα μέσα στὶς στήλες σου, νὰ μᾶς θοῦμε τοῦλάχιστο και ποῦ βρίσκετε ὁ τάφος του, στὴ Μιτυλήνη, ἢ στὴν Ἄγιὰ Μαρίνα, και ἂν τοῦ γίγεται ἐκεῖ κανένα μνημεῖο, και ποῖος φροντίζει.

Πάντα δικός σου.

Α. Ε.

ΑΠΟ ΤΟ «ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ»

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ

Μέσ' σ' τις παινεμένες χώρες, Χώρα
παινεμένη, θάρθη κ' ἢ ὄρα,
και θὰ πέσης, κ' ἀπὸ σέν' ἀπάνου ἢ Φῆμη
τὸ στεγνὸ τὸ σάλπισμά της θὰ σαλπῆση
σὲ βορριά κ' ἀνατολή, νοτιὰ και δύση.
Πάει τὸ ψῆλος σου, τὸ χίσιμα σου συντριμμι.
Θάρθη κ' ἢ ὄρα· ἔσένα εἶταν ὁ δρόμος
σὲ βορριά κ' ἀνατολή, νοτιὰ και δύση,
σάν τὸ δρόμο τοῦ ἡλιου· γέροντες ὅμως
τὸ πρῶτ' για σὲ δὲ θὰ γυρίσῃ.

Και θὰ σβύσῃς καθὼς σβύνουνε λιβάδια
ἀπὸ μᾶσσες φτωχωμένα μὲ γητείες·
πὶδ ἀλαφρὰ τοῦ περασμοῦ σου τὰ σημάδια
κ' ἀπὸ τὶς δροσοσταλαματιές·
θὰ σὲ κλαῖν' τὰ κλαποπούλια σ' ἀχνὰ βράδια
και σ' τὰ μνήματα κλωνόγυρτες λιές.

Και τὴν ἔκοβε τοῦ δχιροῦ σου τὴν δρμὴ
τῆς χυτῆς σου τῆς φωτιάς τὸ θάμα·
και σ' τὸ κάστρο σου σπρωγμέν' ἢ Ἄνατολή
λυσοσάνας μὲ τὴ δύση ἀντάμα.
Και κρατοῦσες τῶν ἀρμάτων τὴν πλημμύρα,
κ' ὀρθὸς κ' ἄσειτος τῆς δυνάμης σου ὁ κάβος·
λιγισμένοι ὀμπρός σου
νὰ κ' ὁ Τοῦρκος, κ' κ' ὁ Φράγκος, κ' κ' ὁ Σλάβος·
Στὴ χυτῆ σου τὴ φωτιά, ὦ! τί μοῖρα!
καιροὺς κ' αἰῶνες ἔκαιες τὸν δχιρὸ σου
σὴ χυτῆ σου τὴ φωτιά, ὦ! τί μοῖρα!
μόνη σου θὰ πέσης νὰ κάψῃ,
τρισαπειλιόμενη τῆς ζωῆς.

Και χορὸ τριγύρω σου θὰ στήσουν
μὲ βιολιά και μὲ ζουρνάδες
γύφτοι, ὄβραῖοι, δρόπηδες, πασάδες,
και τὰ γόνατα οἱ τρανοὶ σου θὰ λυγίσουν,
και θὰ γίνουν τῶν ραγιαδῶν οἱ ραγιαδες
και τὰ γόρια σου τῶν θὰ τὰ μολέσουν
μὲ τὰγκάλιασμά τους οἱ σουλιῶνοι,
και τὰ λειψανά σου θὰ σ' τὰ κλέψουν
οἱ ζητιᾶνοι.

Χώρα τρισκατάρατη, ἀπ' τὰ θυγ
σὲ ποῖα βύθη, χώρα ἀμαρτωλή!

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'.

Ζωή.

Ἡ Κατινούλα σημειωματάρικα δέν κρατοῦσε, και νὰ πῶμε τὴν ἀλήθεια, όταν ἔκλεισε τὰ μάτια της και ἀφῆ ἐκείνη τὴ νύχτα, δὲ συλλογίστηκε τὴν Κυρία, τὰγγελοῦδι της συλλογίστηκε, τὴ Μοιρίτα. Ἐβλεπε ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα τὸ ψιλόλεφκο που κάνανε τὰ σφαλοχτὰ βλέφαρά της, ἔβλεπε τῆς μικρῆς τῶραῖο, τὸ ἔξυπνο, τὸ ζωντανὸ προσωπάκι, τὸ στόμα της τὸ ζουγραφιστὸ που ἤξερε πάντα νὰ βρῆ τὰ κατάλληλα τὰ λόγια, τὸ χερουλάκι της που τῆς χάδεβε τὰ μάγουλα τὰ χλωμά, και ἀποκοιμήθηκε ἢ Κατινούλα σὰ νὰ τῆς χαμογελοῦσε τὴν ἴδια στιγμή κανένας ἄγγελος τῆς ζωῆς.

Ἐύπνησε πρῶτ' πρῶτ', ἀναπαμένη και ἀνήσυχη μὴ-

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

πως δὲ γίνῃ τὸ χειρουργημα. Ὁ Ἄντρεας νόμιζε πὼς δὲ θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ ξαιτίας τῆς κούρασης τῆς ψευτιῆς. Σηκώθηκε στὶς ἔξη, ντύθηκε, τάβαλε ὅλα σὲ τᾶξην στην κάμερή του· ἢ ὄρα ἔφτά, παρουσιάστηκε στην κλινική. Δέν τὸν πρόσμενε, ὅσο κ' ἂν τὸν ἔλπιζε, ἢ Κατινούλα. Καταχάρηκε, πήρε κουράγιο. Ἦρθε κ' ὁ κ. Σεβιλᾶς. Ὁ Ἄντρεας τοῦ δηγήθηκε τὰ καθεκαστα τεῦ ταξιδιοῦ, και προσπαθῆσε θάρρῶ νὰ τὸν καταπεισῇ πὼς ἴσως πὶδ φρόνιμο νὰναβάλουνε τὸ χειρουργημα ὡς τὴν ἀβριανή.

Μὰ ὁ κ. Σεβιλᾶς κοίταξε τὴν ἄρρωστη, παρατήρησε ἀμέσως κάποια παράξενη πρόθυμη σπῖθα που γυάλιζε στὰ μάτια της, και ἀποκρίθηκε τοῦ Ἄντρεα μὲ τὴ χοντρή του τὴ φωνή·

— «Τί μοῦ λῖτε; Κάματε τόσο ταξίδι. Τώρα μᾶς ἀπόμεινε μόνον ἓνα πάτωμα νὰνεθῶμε, και θὰ καθήσουμε σ' ἀδόξα μᾶς;»

Δηλαδή, ἓνα πάτωμα πὶδ ἀπάνω εἶτανε ἢ σάλα τῆς χειρουργικῆς, και ἀπὸ ἐνοοῦσε. Ζύγανε λοιπὸν ἢ ὄρα ἢ τραγική, Ὁ δούλος, ὁ Γιάννος, κ' ἓνας βοηθὸς του φέρανε τὴν ἴδια τὴν πολθρονίτσα που τὴν κουβάλλεσε και χτές. Ἡ Κατινούλα συγυρίστηκε μοναχὴ της στην πολθρονίτσα, μ' ἓνα σάλι στὰ γόνατα που τῆς ἔδωκε ἢ νοσοκόμα, και τοὺς εἶπε:

— «Πάμε πιά!»
Γελοῦσε. Σάστιζε κ' ὁ Σεβιλᾶς μὲ τὸ θάρρος της τὸ ἀπλὸ και ἀπροσποίητο. Τὴν ἀκολούθησε ὁ Ἄντρεας ὡς τὴν πόρτα τῆς σάλας. Ἀκόμη γελοῦσε. Γύρισε τὸ κεφάλι της, προτοῦ μπῆ μέσα, νὰ τοῦ δείξῃ τὸ ἔφτυμο πρόσωπό της. Κι ἄμα μπῆκε·

— «Μὰ τί ζῆστη που εἶναι δῶ!»

Και τόντισ, εἶτανε βδο, ἀναγκαῖο για κάθε χειρουργημα.

Ἐπειτα, ἔβριξε γύρω της μὴ ματιά, τὰ τήραξε ὅλα ἓνα ἓνα, τῆς ἔρεσαν πολλὸ, θάμαζε τὴν πάστρα.

— «Λαμπρὸ πρᾶμα τέτοια σάλα. Τὰ συχαρίκια μου, γιατρί!»

Ὅταν ὅμως τὴν ἐαπλώσανε ἀπάνω στὸ σανιδετράπεζο μὲ τὸ μουσαμά·

— «Περίφημη σάλα, λῖε, μόνον που τὸ κρεβάτι σας τὸ παρῆκαμε στὴ σκληράδα. Ἐπρεπε νὰναι πὶδ μαλακό».
Ἀπορούσανε οἱ νοσοκόμες κ' οἱ δυὸ γιατροί, ὁ Σεβιλᾶς και ὁ Μαλαμῆς. Κουβεντιάζανε, χωρατέδανε μαζί της, μάλιστα ὁ Σεβιλᾶς, ἐνῶ σίμωνε στὴ μῦτη και τὰ μυτόφυλλά της ὁ Μαλαμῆς τὸ χλωροφόρμι, νὰ τὴν ἀποκοιμίσῃ. Ἀρχίζανε τὰ βλέφαρα νὰ βασιλέβουνε κ' ἢ γλώσσα νὰργκοκουνιέται. Ὄσ' τὸ

Και κανένας να σου δώση δε θα σκύψη
του θανάτου το στερνό φίλι.

Και το πέσιμί σου θα βροντήξη
κ' ένα μυρολόι σου θα ούρλιάση,
και το μυρολόι σου θα το πνίξη
από πάνω σου ἀλαλάζοντας μιὰ πλάση.
Μιά καινούρια πλάση, μιὰ γεννήτρα
θα φουντώση απ' τὰ χαλάσματά σου,
κάθε δύναμης και χίους σου ἀπαρητέρα,
διακαλήτρα μοναχά της ἀσημιᾶς σου.
Πλάση ἀταίριαστη μ' ἐσέ και ξένη,
κι ἄς τὴν ἔχεις μετ' ἡ γάλα σου ποίσει·
τὴν παιδαίει τὴ στέφρα γῆ σου και διαβαίνει,
κ' ὅπου πάτησε ἀναβρῶζει και μιὰ βρῶση.

Κ' ἡ Ψυχὴ σου, ὦ Πολιτεία
κολασμένη ἀπὸ τὴν ἀμαρτία,
νεκρὴ ἀφίνοντας ἐσένα
θὰ πλανιέται κυνηγώντας ἄλλη γένη.
Σάμπως νὰ εἶναι πουλημένη σὲ δαιμόνους,
θὰ παρῶναι και θὰ πλέη μετ' ἑσὲ σὲ σκοτάδια,
και ἴσκιος θὰ εἶναι μέσα σὲ σάββατα,
μετ' ἑσὲ σὲ τὴν ἄβυσσο μιὰ βάρκα·
κι ὁ ἴσκιος ἴσκιος θὰ παύσῃ σὲ σάββατα
κ' ἡ βάρκα ἴσκιος θὰ φάνη
σὲ ξεσκεπαστο ἀνεμόδαρο λιμάνι.
Και θὰ ζῆς ξανά σὲ τὸν τόπου και τοὺς χρόνους
και σὲ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν
και σὲ τὸν κύκλου τῶν αἰώνων
θὰ μαυρολογῆς, τῶν ξεπεσμένων
ὦ Ψυχὴ και τῶν ἀδόξαστων ἀγώνων.
Κ' ἡ Ψυχὴ σου, Πολιτεία καταραμένη,
δὲ θὰ βρῆ νάναπαυτῆ·
τοῦ Κακοῦ τὴ σκάλα ἀπὸ σκαλλί
σὲ σκαλλί θὰ τῆνε κατεβαίνῃ,
κι ὅπου πᾶν κι ὅπου σταθῆ,
σὲ κορμὶ χειρότερο θὰ μπαίνῃ.

Και θάβῃ μιὰ μέρα, μαύρη μέρα!
Και ἡ ψυχὴ σου, ὦ Πολιτεία,
θὰ κατασταλάξῃ πέρα, πέρα
στὴν καμαρωμένη Γῆ,
στοῦ ἡλιου τὴ χαρὰ, σὲ ἀπῶν τὸν ἄερα.
Και σὲ φῶς θὰ βγῆ,
και ξαφνίζοντας τὸν ἥλιο,
σὰ θρεμμένο ἀπ' τὸ δικό σου αἷμα
ἕνα γέλιο, ἕνα παρίλλαμμα, ἕνα γέμισμα,
ἕνα κἄμα, ἕνα ΒΑΣΙΛΕΙΟ.

Ὁ δικέφαλος αἰτός σου νά! μακριὰ
μακριὰ πῆταξε μετ' ἑσὲ και μετ' ἑσὲ,
και θὰ ἰσκιώσῃ τὰ τετράπλευρα φτερά
λαοῦ; ἄλλους, κορφῆς ἄλλες, ἄλλα πλάγια.
Πρὸς τὴ Δύση και πρὸς τὸ Βορρῖα
τὴν κορώνη φέρνει, και κρατᾷ
— και τὰ νύχια του εἰν' ἀρπάγῃ —
και τὴ δόξα και τὴ δύναμη κρατᾷ·
και τὸ γέλιο, και τὸ φέμα τὸ Βασίλειο
ποῦ γεννήθηκε ἀπὸ σένα μετ' ἑσὲ σὲ τὸν ἥλιο,
κοίτα, Θεέ! θὰ σέρνεται μπροστὰ
σὲ μπαλασαμωμένη κουκουβάγια.
Μ' ὄλα σου θὰ ζῆ τὰ χαμηλά,
μετ' ἑσὲ σου δὲ θὰ ζῆ μεγαλοσύνη,
κ' οἱ προσφῆτες ποῦ θὰ προσκυνᾷ,
νᾶνοι και ἀρλεῖνοι.
Και σοφοὶ του και κριτᾶδες
τοῦ ἄδειου λόγου οἱ τροπαιοῦχοι,
και διαφετευτιᾶδες
κυβερνήτες του οἱ εὐνοῦχοι.

Και θὰ φύγῃς κι ἀπ' τὸ σάπιο τὸ κορμί,
ὦ Ψυχὴ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κῆμα,
και δὲ θὰ βρῆ τὸ κορμί μιὰ σπιθαμὴ
μετ' ἑσὲ σὲ τὴν γῆ γιὰ νὰ τὴν κάμῃ μνήμη,
κι ἄθαφτο θὰ μείνῃ τὸ ψοφῆμα,
νά τὸ φάνῃ τὰ σκυλλιά και τὰ ἐρπετᾶ
κι ὁ Καυρὸς μετ' ἑσὲ σὲ τὸν γύρου του τὴ μνήμη
κάποιου σκέλεθρου πανάθλιου θὰ βασιτᾷ.

Ὅσο νὰ σὲ λυπηθῆ
τῆς ἀγάπης ὁ Θεός,
και νὰ ξημερώσῃ μιὰν ἀγῆ,
και νὰ σὲ καλέσῃ ὁ λυτρωμός,
ὦ Ψυχὴ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κῆμα!
Και θάκούσῃς τὴ φωνὴ τοῦ λυτρωτῆ,
θὰ γδυθῆς τῆς ἀμαρτίας τὸ νύμα,
και ξανά κυβερνημένη κι ἀλαφρὴ
θὰ σαλέψῃς σὲ τὴ χλόη, σὲ τὸ πουλί,
σὲ τὸν κόρφο τὸ γυναικίνο, σὲ τὸ κῆμα,
και μὴν ἔχοντας πὶδ κάτου ἄλλο σκαλλί
νά κατρακυλῆσῃς πὶδ βαθιά
στοῦ Κακοῦ τὴ σκάλα, —
γιὰ τὰνέβασμα ξανά ποῦ σὲ καλεῖ
θὰ αἰστανθῆς νὰ σοῦ φουρῶσῃ, ὦ χαρά!
τὰ φτερά,
τὰ φτερά τὰ πρωτῖνά σου τὰ μεγάλα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΣΚΛΗΡΑΙΝΑ

(Ἡ ἀρχὴ του στοῦ περασμένου φύλλου)

Γ.

Ἡ βασιλικὴ συνοδεία κατεβαίνοντας ἀπὸ τὸ
Χρυσοτρίκλινο και τὸν Τριπέτωνο εἶχε φτάσει στοῦ
Λαυσιακὸ Τρίκλινο. Δεξιά κι ἀριστερὰ στοῦ μακρουλοῦ
Τρίκλινο εἶταν ἀραδιασμένοι στρατηγοὶ και πατρί-
κιοι ντυμένοι γιορτινὰ σαγιά και κάτασπρες δαλμα-
τικές. Οἱ κουβικουλαριοὶ ἀκολουθοῦσαν τὸν αὐτοκρά-
τορα. Κ' ἔβλεπε κανεὶς μαζωμένα ἐκεῖ τὰ πὶδ ἄλ-
λόκοτα πρόσωπα. Φυσιονομίες βυζαντινῆς μετ' ἑσὲ
μεγάλα και στενὰ μάγουλα και φῖνα στόματα ποῦ
κρυφογελοῦσαν ἀσάλευτα σκεδὸν ἢ ξεσούρονταν ἀμί-
λητα μετ' ἑσὲ σφιχτὴ ταπεινώση. Κι ἀνάμεσα στοῦ λαμ-
προστόλιστο πλῆθος ξεχώριζε ἢ πυργωτὴ κορμιστα-
σιὰ τῶν Ἀρμένιδων και τῶν Ἰβήρων, τὰ κοκκινό-
ξανθα κεφάλια τῶν Νορμανῶν ἀρχηγῶν, οἱ σκούρες
μορφῆς τῶν ἀρχόντων τῆς Βουργαρίας ἢ τῶν Ἀρά-
βων τῆς Ἀλέπας. Ὁ καθένας μετ' ἑσὲ τὴ στολή και τ'
ἄρματα τῆς φυλῆς του.

Περνώντας ὑστερὰ στοῦ Τρίκλινο τοῦ Ἰουστινια-
νοῦ ὁ Μονομάχος στικμάτησε στοῦ πρῶτο τ' Ὀμφά-
λιο — στρογγυλὴ μαρμαρινὴ πλάκα ποῦ φεγγαρό-
λαμπει στὴ μέση τῆς σάλας. Ἡ κουρασμένη του ὀ-
ψη μαρτυροῦσε ἀνήσυχη στενωχώρα. Τὸ μέτωπό του
ἔσκυφε καταχνασμένο κάτω ἀπὸ τὴν πετραδοστό-
λιστη κορώνη. Τ' ἄσπρο διδητήσιο και τὸ τζιτζίκιο
ποῦ φοροῦσε δὲν εἶχανε σήμερὰ τὴ χάρη ποῦ θάμ-
πωνε ἄλλοτε τῶ γυναικῶ τὰ μάτια. Κοντὰ του
παρκατέκονταν ἢ Σκλήραιναι μετ' ἑσὲ φορεσιὰ πασκαλιὰ
σπαρμένη μαργαριταρένια ἀγορροδα. Μαζὶ τῆς ἐρ-
χόντανε κ' οἱ δυὸ Ἀγγούστες ἀδελφεῖς.

Μετ' ἑσὲ τὴν ἀγέρηνη κείνη ἀδιαφορία τῆς ζωντανῆς
χαρᾶς ποῦ μετ' ἑσὲ σηκώνει κάποτε παράλογα κι ἀσυ-
νάτητα ἢ Σκλήραιναι θεωροῦσε τριγύρω τὰ χρυσό-
βαθα μωσαϊκὰ τῶν τοίχων. Οὔτε εἶδε καν τὸς με-
γαλοσιάνους ποῦ μετ' ἑσὲ σειρά προσκυνούσανε τὸ Μο-
νομάχο μπροστὰ στ' Ὀμφάλιο. Οὔτε ἄκουε τὰ μουρ-
μουρίσματα ποῦ κοχέυανε σὲ τὸν αὐλικῶν τὰ στόμα-
τα γιὰ κείνη. Πρῶτη φορὰ στοῦ Παλάτι νὰ παρου-
σιαστῆ σὲ πῖσημα τελετῆ ἢ ἀγαπητικῶν μαζὶ μετ'
τῆς νόμιμης βασιλισσῆς. Τὸ σκάνταλο συντάραξε ἢ-
λάκερη τὴν ἱεραρχικὴ ψυχὴ τοῦ Βυζαντινοῦ. Κρυφὸς
θυμὸς ἀντάρεψε τὰ φρύδια τῶ γερόντων κ' οἱ ζωστῆς

σο βρῆκε ἀκόμη δύναμη ἀρκετὴ νὰ παρακαλέσῃ
τὸν κ. Σεβιλᾶ.

— Τὸ νεφρὶ μου, γιατρέ, νὰ μὲ μὴ τάφῃσῃτε,
νά τὸ βγάλῃτε... πικρακάτω... »

Τέτοια τὰ στερνὰ τῆς τὰ λόγια κ' ἔπεσε δι-
χως κίστηση. Πῆρε τὰ ἐργαλεῖα του ὁ κ. Σεβιλᾶς
και σκαρῶς, ἀμίλητος, ψυχρὴ, κριτικὴ και χέρι, κα-
ταπιᾶστηκε τὸ κόψιμο.

Βῆστοξε μιὰμισθὴ ὥρα.

Ὁ Ἀντρέας κάτω, σ' ἕνα καμαράκι ποῦ τὸν
ὠδηγήσανε, δούλεβε. Διόρθωνε τὸ δέκατο ἔβδομο
τυπογραφικὸ φύλλο ἐνὸς μεγάλου τοῦ βιβλίου. Ὁ
νοῦς του ἄλλοῦ. Στὴ σάλα. Στὴν Κατινούλα. Στὴν
Ὀλία. Μὰ δούλεβε, δούλεβε ἄλλοι. Συγκέντρωνε
τὰ μυαλά του, πρόσχε σὲ κάθε φηρὶ, και συνάμα
σὲ κάθε κρότο ποῦ ἀκούγοντανε στοῦ σπιτι. Ὅσο τέν-
τωνε τὰ νῆτρα του περισσότερο στὴ μελέτη, τόσο πε-
ρισσότερο θάρρος του ἐρχότανε. Ἡ θέληση τοῦ ἔδινε
δύναμη κ' ἡ δύναμη θέληση, ἀπὸ τὸ συναίσθημά
του πὸς ἐνεργούσε, πὸς φερνότανε σὲν ἄντρας. Κά-
ποτε ἀπόθετε τὴ διόρθωση στοῦ τραπεζι, ἀκούου-
ποῦσε τὴν πέννα στοῦ καλαμαρι, συλλογιότανε μιὰ
στιγμὴ, κι ἀνέβαινε, νὰ μάθῃ. Ἀνέβηκε μιὰ δυὸ
φορὲς μόνο. Τοῦ φαινότανε πὸς τάποτέλεσμα πὸς σί-

γοῦρο, ἂν εἶδεινε πὸς σίγοῦρος ὁ ἴδιος.

Ἀξάφην χτύπησε τὸ ἡλεχτρικὸ τὸ κουδούνι, μετ'
δικαια. Δηλαδή τέλειωσε τὸ χειρουργεῖο. Ἡ
κλινικὴ ἔνω κάτω. Θόρυθος στῆς σκάλας. Πετᾶχτη-
κε. Ἡ Κατινούλα κατεδασμένη κιάλας στὴν κάμερη
τῆς ἀπὸ τὴ σάλα.

Ἡ Κατινούλα ζοῦσε.

Ζοῦσε. Μὰ ἔπρεπε νὰ τὸ ξέρῃς, γιὰ νὰ τὸ κατα-
λάβῃς. Κάτκαρη. Ἐκπλωμένη στοῦ κρεβάτι σὰ νὰ
τῆς ἔφυγε ἢ ψυχὴ. Καὶ κοιμισμένη ἀκόμη. Τὰ βλέ-
φάρὰ τῆς — ἄχ! τὸ θέαμα τὸ τρομαχτικὸ! — μισο-
σφαλιγμένα πρὸς τὰ κάτω, κι ἀπὸ τὰ ματόφυλλα
ξεδιὰκρινε λίγη θολοῦτικη λερωσιά και στὴ μέση
κάτι μᾶθρο στρογγυλωτὸ, σὲν ἀποσπῆσιμένο, σὲν ξε-
θωριασμένο, σὲν ἄφεργο, σὰ βουβὸ! Ἐβτανε τὸ χλα-
ροφῶρι ποῦ δὲν ἔπαβε ἢ νύκρη του. Καὶ τὸ φῶς
τῆς μέρας, ποῦ τῆς ἔνοιγε τὰ μάτια μιὰ σκαλιὰ,
τὰ θάμπωνε ἀντάμα και δὲν τάφινε νᾶνοῖζονε ὀ-
λότεια.

Ἡ ἀνάσα μετ' ἑσὲ ρυθμὸ ἔβγαινε ἀπὸ τὰ χεῖλια ποῦ
στὴν ἴσια μεγάλῃ τους χαρκαμάδα δειχνανε και τῆς
δυὸ δοντοσειρῆς. Τὴν κοίταξε ὁ Ἀντρέας, και σιγὰ
σιγὰ, σὰ νὰ ψιθύριζε καμιά προσεφῆ, ψιθύρισε μετ'
πόνο και μετ' ἑσὲ τὸς στίχους τοῦ ποιητῆ του.

Ἦπν' ὀδύνας ἀδάης, Ἦπνε δ' ἀλγίων,
εὐαῖς ἡμῖν ἔλθοις,
εὐαῖων, ὠναξ . . .

Ἐνοιωθε τῶρὰ τὴ σημασία τοῦ ὕπνου γιὰ τοὺς
ἀρρώστους. Ἐβλεπε κιάλας πὸς τὴν ἀποκοιμῆσε ἢ
ζῆστη. Κι ἀπόσπασε μετ' ἑσὲ τὸ νοῦ του.

Ἰμμοσι δ' ἀντέχῃς
τᾶν δ' αἰγίλαν, ἢ τέτατχι τανῶν . . .

Βῆστο, ὕπνε, στὰ ματια τῆς μπροστὰ τὴ λά-
ψη σου ἀφτὴ ποῦ παντοῦ περεχύνεται . . . ἐκεῖνο
δηλαδή ποῦ πκρατηροῦσε τῶρὰ και στὴν Κατινούλα.

Πῆγε ἀπάνω στὴ σάλα τῆς χειρουργικῆς. Φαί-
νεται πὸς ὁ κ. Σεβιλᾶς εἶχε κατορθώσει ἀριστούρ-
γημα. Ὁ κ. Μαλαμῆς ἀκόμη τὸνε συχαίροντανε και
θαμάζανε οἱ νοσοκόμες. Εἶδε ὁ Ἀντρέας και τὸ νε-
φρὶ τὸ βγαλμένο. Πὸς νὰ μὴν τῆς βγάλουσε τέτοιο
σύντροφο; Πρησιμένε παντοῦ μεριά, φούσκες φού-
σκες, κι ἄμα τῆς ζουλοῦσε ἢ τῆς τρυπούσε, μετ' ἑσὲ
βελόνι, ἔβρεγε τὸ ἔμπυο. Κράτησε τὸ νεφρὶ ὁ κ. Σε-
βιλᾶς, νὰ τοῦ κάμῃ ἀνάλυση ἕνας συνάδερφος τοῦ
Μπ. . . , ἱστολόγος, νὰ μάθουσε ἂν εἶναι τόντις τί-
ποτις φυματίωση στὴ μέση. Ὁ Σεβιλᾶς ἄλλαξε
βούχα κ' ἔπλυνε τὰ χεῖρια του, ἤσυχος, ἀφρόντι-
στος, σὲν τὸν ἄξιο ἐργάτη ποῦ δούλεψε γερὰ και